Kulturno - povijesno nasljeđe Šibenika

Godinić, Patricia

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:057729

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Image not found or type unknown

Repository / Repozitorij:

Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula

zir.nsk.hr

Image not found or type unknown

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Odjel za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije

PATRICIA GODINIĆ

KULTURNO-POVIJESNO NASLJEĐE ŠIBENIKA

Završni rad

Pula, 2016.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Odjel za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije

PATRICIA GODINIĆ

KULTURNO-POVIJESNO NASLJEĐE ŠIBENIKA

Završni rad

JMBAG: 0303035543, redovita studentica

Studijski smjer: Kultura i turizam

Predmet: Kulturna povijest Hrvatske

Mentor: prof. dr. sc. Slaven Bertoša

Pula, rujan 2016.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana PATRICIA GODINIĆ, kandidatkinja za prvostupnicu kulture i turizma, izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mojega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz nekog necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za neki drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

_____

U Puli, 28. kolovoza 2016.

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, PATRICIA GODINIĆ, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Kulturno-povijesno nasljeđe Šibenika“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst, trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 28. kolovoza 2016.

Potpis

_____

Sadržaj

1. Uvod 7
2. Grad Šibenik 8
2.1. Gradski predjeli Dolac i Gorica 9
2.2. Grb grada Šibenika 10
3. Povijest grada 11
4. Sakralni spomenici grada Šibenika 14
4.1. Katedrala svetog Jakova 14
4.1.1. Unutrašnjost katedrale svetog Jakova 16
4.2. Stara gradska jezgra 16
4.2.1. Središnji gradski trg 17
4.2.2. Trg s četiri bunara 17
4.2.3. Gradska vijećnica 17
4.2.4. Kneževa palača 18
4.2.5. Biskupska palača 19
4.2.6. Mala lođa 19
4.3. Šibenske crkve 19
4.3.1. Crkva Uspenie Bogomatere 19
4.3.2. Crkva svete Barbare 20
4.3.3. Crkva svetog Ivana 20
4.3.4. Crkva svetog Duha 20
4.3.5. Crkva svetog Krševana 21
4.3.6. Crkva Gospe vanka grada 21
4.3.7. Crkva svetog Nikole 21
4.3.8. Crkva svetog Dominika 22
4.3.9. Crkve svetog Grgura 22
4.3.10. Crkva svetog Križa 22
4.3.11. Nova crkva 23
4.3.12. Crkva i samostan svete Luce 23
4.3.13. Crkva i samostan svetog Frane 23
5. Fortifikacijski spomenici grada Šibenika 25
5.1. Tvrđava svetog Mihovila 25

5.2. Tvrđava svetog Nikole 27
5.3. Tvrđava svetog Ivana 28
5.4. Tvrđava Barone 28
6. Zaključak 30
Sažetak 31
Summary 32
Literatura 33
Izvori 33

1. Uvod

Tema ovog završnog rada je Kulturno-povijesno nasljeđe Šibenika. Šibenik je grad koji se nalazi u središnjem dijelu hrvatske obale Jadrana te je najstariji samorodni hrvatski grad na Jadranu. On je administrativno-političko, gospodarsko i društveno-kulturno sjedište Šibensko-kninske županije koja je smještena u sjevernoj Dalmaciji.

Ovaj rad se sastoji od šest poglavlja. Nakon uvoda, bit će riječ o položaju grada Šibenika te ukratko njegovom nastanku kroz povijest. U ovom poglavlju govori se o njegovim gradskim predjelima koji se zovu Dolac i Gorica te je u nastavku je opisan grb grada Šibenika.

U trećem poglavlju riječ je o povijesti grada. Šibenik je tijekom povijesti bio pod vlašću Hrvatsko-Ugarskog Kraljevstva, Mletačke Republike i Habsburške Monarhije, koje su ostavile trag u kulturno-povijesnim spomenicima.

U sljedećem poglavlju riječ je o sakralnim spomenicima u gradu od kojih je najistaknutija Katedrala svetog Jakova. Također, u gradu se ističe i stara gradska jezgra sa mnoštvom spomenika. Nadalje, u poglavlju su opisane šibenske crkve i samostani. Šibenik je grad koji obiluje sakralnim spomenicima, ima 24 crkve i šest samostana.

Osim sakralnih spomenika, Šibenik je grad koji je poznat i po fortifikacijskim spomenicima o kojima je riječ u petom poglavlju ovog rada. Najpoznatiji, a ujedno i jedini sačuvani fortifikacijski spomenici u gradu su četiri šibenske tvrđave.

Zadnje poglavlje se odnosi na zaključak, a nakon njega je napisan sažetak rada na hrvatskom i engleskom jeziku.

2. Grad Šibenik

Šibenik (slika 1) je najstariji samorodni hrvatski grad na Jadranu. Za razliku od većine drugih dalmatinskih gradova Šibenik su osnovali Hrvati. Nalazi se u središnjem dijelu hrvatske obale Jadrana, u razvedenom zaljevu u koji utječe rijeka Krka. Smješten je na strmim padinama, okružen zidinama i tvrđavama i prepun uskih popločenih ulica, stuba i trgova s brojnim kamenim prolazima.

On je administrativno-političko, gospodarsko i društveno-kulturno sjedište Šibensko-kninske županije koja je smještena u sjevernoj Dalmaciji. Županija se prostire duž obale zadarskog i splitskog dijela primorja u dužini oko 100 kilometara, dok njezino zaleđe dopire sve do podnožja planine Dinara.

Šibensko-kninska županija ima površinu od 1860 km^2 te obuhvaća otočni i obalni dio te zaleđe. Otočni dio Šibensko-kninske županije čine 242 otoka, otočića i nadmorski grebeni, dok na šibenskom području postoji svega deset otočnih naselja. Najbrojnija otočna skupina su Kornati.

Tijekom povijesti Šibenik je bio pod vlašću Hrvatsko-Ugarskog Kraljevstva, Mletačke Republike i Habsburške Monarhije, koje su ostavile trag u kulturno-povijesnim spomenicima.

U 15. stoljeću razvija se intenzivna graditeljska djelatnost koju predvodi Juraj Dalmatinac, predstavnik cvjetne gotike i stvaratelj prijelazne gotičko-renesansne faze.[1] U to vrijeme mnoge su kuće bile sagrađene od drveta, ali u 15. stoljeću je bilo određeno da moraju biti od kamena. Podižu se i druge crkve, grade se palače i objekti javne namjene, uređuju se gradski trgovi i ulice, popravljaju se i ojačavaju gradski bedemi.

Šibenska gradska jezgra je nastala postupno tijekom stoljeća. U staroj gradskoj jezgri za vrijeme mletačke vlasti se mnogo gradilo i tada su nastale najpoznatije građevine od kojih je najposebnija katedrala svetog Jakova. Gradska jezgra ima dvije ulice koje su bile glavne u srednjovjekovnom Šibeniku, Ulica kralja Tomislava i Zagrebačka ulica. U starom dijelu grada kuće su kamene i zbijene, a ulice uske i krivudave s mnogo stuba.

[1] Žilić, Jura, *Šibenik: rivijera i arhipelag,* Zagreb 2008., str. 8.

Šibenik je grad duhovne i materijalne kulture, bogat galerijama i umjetničkim djelima, ali i bogate turističke tradicije. Ističe se svojim gospodarskim, turističkim i kulturnim potencijalima i prirodnom ljepotom. Ima ugodnu klimu, atraktivno more i obalu s brojnim otocima, središte je nautičkog i vjerskog turizma, apartmana, hotela, turističkih naselja u gradu i okolici, kupališta, šetnica i drugih turističkih događaja. Mali trgovi i brojni kulturno-povijesni spomenici svjedoče o bogatoj prošlosti grada i daju mu romantičan mediteranski ugođaj.

Prometni položaj grada Šibenika izuzetno je značajan jer dobre prometne veze omogućuju kvalitetnu povezanost s okolnim područjem. Okosnica je Jadranska turistička cesta s odvojcima do Drniša i Knina te dalje u unutrašnjost Hrvatske. Zračni promet odvija se preko splitske zračne luke u Kaštelima i zadarske zračne luke Zemunik. Autocesta Dalmatina još je kvalitetnije povezala Šibenik s ostalim dijelovima Hrvatske te s Europom.[2]

Slika 1. Šibenik

Izvor: http://mok.hr/, 24. kolovoza 2016.

2.1. Gradski predjeli Dolac i Gorica

Urbani kompleksi Dolac i Gorica nastali su na najstrmijem dijelu uzvisine, zapadno od predjela Grad. Dolac i Gorica su najživopisnije povijesne gradske jezgre Šibenika te su spomenici pučkog graditeljstva koje su činili težaci i ribari. Ove gradske predjele karakteriziraju objekti malene površine na dva ili tri kata koji se nalaze unutar uskih uličica. Ulice se granaju u svim smjerovima s mnogo stepenica.

[2] http://www.sibenik-tourism.hr/hr/opcenito, 24. kolovoza 2016.

U gradskom predjelu Dolac dominira zvonik barokne crkve svetog Križa iz 17. stoljeća, dok se u obalnom dijelu nalazi veliki arhitektonski kompleks nekadašnjeg ženskog benediktinskog samostana svete Katarine.

2.2. Grb grada Šibenika

Grb grada (slika 2) čini štit na kojem je urisan lik Svetog Mihovila, arhanđela, zaštitnika starog Šibenika. Šibenčani su ga izabrali za svog zaštitnika jer su vjerovali u njegovu snagu te su njegov lik, kao simbol snage i pobjede uvrstili u gradski grb i pečat. Na grbu, u poluokruglom štitu u srebrnom polju je lik arhanđela Svetog Mihovila koji je crnokos, bijele tunike, crvenog plašta, bijelih uzdižućih krila. U lijevoj ruci drži zlatnu kuglu s križem. Na nogama ima zlatne čizme kojima gazi crnog vraga, a desnom rukom i zlatnim kopljem probada njegovu glavu.

Slika 2. Grb grada Šibenika

Izvor: http://www.sibenik.hr/naslovna, 25. kolovoza 2016.

3. Povijest grada

Šibenik se prvi put spominje u darovnici hrvatskog kralja Petra Krešimira IV. samostanu svete Marije u Zadru pisanoj 1066. Iz tog razloga grad se naziva i Krešimirovim gradom. Šibenik je u to vrijeme bio važan grad u okviru srednjovjekovne hrvatske države. Iako se u Krešimirovoj darovnici Šibenik spominje prvi put u povijesnim dokumentima, grad je postojao i od ranije, budući da 1066. ugošćuje kralja. Neki od istraživača hrvatske i šibenske povijesti pokušali su utvrditi antičko podrijetlo grada. Oni su vjerovali kako se Šibenik razvio iz antičkog grada Siccuma. O tom gradu su pisali antički pisci Plinije i Ptolomej.

Ivan Lučić je bio povjesničar koji je prvi doveo u sumnju antičko podrijetlo Šibenika. Naime, on je došao do zaključka da Šibenik nisu osnovali Rimljani, već Hrvati koji su se doselili na istočnu obalu Jadrana. Do tog zaključka došao je analizirajući antičke itinerare koji nose naziv *Itinerarium Antonini* i *Tabula Peutingeriana*.

Novija historiografija prihvaća Lučićeve argumente te odbacuje mogućnost da Šibenik ima antičku osnovu. Nije odbačena mogućnost da se na tom prostoru nekoć nalazila neka manja antička naseobina, ali iz nje se nije razvio grad Šibenik. Na prostoru grada u dosadašnjim istraživanjima nisu pronađeni materijalni ostaci koji bi ukazivali i doveli u sumnju hrvatsko podrijetlo grada.

Grad Šibenik se u povijesnim dokumentima nigdje ne spominje prije dolaska kralja Petra Krešimira IV. Pretpostavlja se kako se u to vrijeme smjestio velik broj ljudi u grad jer je kralj došao sa svom svojom pratnjom. Također, jedna od pretpostavki je da je Šibenik u to vrijeme imao relativno veliku izgrađenost. Grad je imao veliki statusni značaj jer je stigao kralj s cjelokupnom pratnjom.

Kako je grad polovicom 11. stoljeća primio kraljevsku rezidenciju, moguće je zaključiti da se počeo i prije tog razdoblja izgrađivati kako bi dosegao značenje koje je tada imao. Pretpostavlja se da je Šibenik kao naselje postojao u 9. ili 10. stoljeću, ali ne postoje nalazi za tu pretpostavku.

U 11. stoljeću Šibenik je jedan od kraljevskih gradova. U Šibeniku je 1078. boravio hrvatski kralj Zvonimir. Šibenik nije imao službeni status grada, ali se razvijao u društvenom i gospodarskom pogledu.

U 12. stoljeću Šibenik ima ograničenu autonomiju te donosi statut koji mora potvrditi hrvatsko-ugarski kralj. God. 1298. papa Bonifacije VIII. izdaje bulu kojom Šibenik dobiva vlastitu biskupiju te osnutkom biskupije konačno dobiva status grada te je izjednačen sa svim drugim dalmatinskim gradovima.

Smjenjuju se stoljeća mirnog razvoja i ratnih zbivanja da bi 30. svibnja 1412. Šibenik bio prisiljen obustaviti daljnji otpor i priznati vlast Venecije.[3] Time je bio na silu otrgnut od svog zaleđa i hrvatske države. Šibenik je pod vladavinom Venecije ostao puna četiri stoljeća, od 1412. do 1797. Iako je Venecija priznala Šibeniku status autonomne gradske komune, mletačka je vlada iz redova svoga plemstva birala gradskog kneza. U njegovim rukama je bila cjelokupna političko-upravna, sudska te vojna vlast.

Sedamdesetih godina 15. stoljeća na stanje i razvoj Šibenika negativno utječe opasnost od Turaka koji su se približili jadranskom primorju. Turske čete su 1468. ušle na područje šibenskog kotara te su opustošile jedan njegov dio te su odveli ljude u ropstvo. Dva stoljeća gradu je prijetila turska opasnost, a tek u 17. stoljeću doživljava gospodarski i kulturni razvoj.

Novi mletačko-turski rat javlja se 1644. i traje do 1669. te usporava razdoblje mirnog razvoja. Mlečani pojačavaju obrambenu snagu grada i odbijaju turske napade. Mirom u Srijemskim Karlovcima i novom graničnom linijom između Venecije i Turske 1699., koja je prolazila planinom Dinarom, zauvijek je nestala turska opasnost za Šibenik. Mir u Srijemskim Karlovcima je velika prekretnica u hrvatskoj povijesti jer je tim mirom Osmansko Carstvo zauvijek izgubilo posjede u današnjoj Hrvatskoj te više nikada nisu pokušali napasti niti jedan dio Hrvatske.

Nakon sloma mletačke državne vlasti 1797. šibenska gradska komuna priznaje vrhovništvo hrvatsko-ugarskog kralja Franje II. time je nakon gotovo puna četiri stoljeća okončana mletačka vladavina u Šibeniku.[4] Šibenik ulazi u sastav Habsburške Monarhije, no porazom Austrije u ratu s Francuskom, završena je njezina vlast u Dalmaciji. Vlast je pripala Francuzima te je potrajala od 1806. do 1813. U tom razdoblju grad se pokušao ekonomski i kulturno razviti. Šibenik dolazi ponovno pod austrijsku upravu nakon Napoleonova sloma 1814., te ostaje pod austrijskom upravom sve do 1918.

[3] Grubišić, Slavo, *Šibenik*, Zagreb 2006., str. 11.
[4] Isto, str. 12.

Početkom 20. stoljeća u Šibeniku jačaju nove političke težnje i pokret naprednjaka kojima je cilj stvaranje jedinstvene južnoslavenske države izvan okvira Austro-Ugarske.

Za vrijeme Prvog svjetskog rata od 1914. do 1918., u Šibeniku se javlja ekonomska stagnacija, oskudica, glad. Nakon raspada Austro-Ugarske 1918., Šibenik pristupa u Državu Slovenaca, Hrvata i Srba. Oslobođenje od tuđe vlasti potrajalo je kratko jer u Šibenik su stigle talijanske okupacijske snage. U gradu su ostale do 1920. kada je Rapallskim ugovorom donesena odluka da moraju napustiti grad. Šibenik postaje sastavni dio Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

Razdoblje od 1921. do početka Drugog svjetskog rata obilježeno je ekonomskim napretkom ostvarenim jačanjem njegove uloge u lučko-tranzitnom prometu, te porastom obrtničke i trgovačke djelatnosti. Razvoju grada je pridonijelo i otvaranje ličke željezničke pruge koja ga je povezivala s ostalim dijelovima države.

Tijekom Drugog svjetskog rata u gradu su se dogodila teška razaranja te su oštećeni brojni kulturno-povijesni spomenici. U razdoblju od 1945. do 1990. Šibenik je u hrvatskoj federalnoj političkoj jedinici, koja je u sklopu jedinstvene države Jugoslavije. Tijekom tog razdoblja se širi, a u gradu se otvaraju nove tvornice i pogoni. U Šibeniku se počinje razvijati turizam iz razloga što Šibenik ima povijesnu jezgru te bogatstvo spomenika. Položaj grada bitno se popravlja 1963. otvaranjem Šibenskog mosta, a nakon toga i Jadranske magistrale.

Za vrijeme Domovinskog rata Šibenik je napadnut s kopna, mora i zraka, ali grad se odlučio braniti te je njegovo zaleđe oslobođeno u kolovozu 1995. Nakon rata su stvoreni temeljni uvjeti za poslijeratni razvoj Šibenika.

4. Sakralni spomenici grada Šibenika

Šibenik je jedan od rijetkih gradova koji se može pohvaliti bogatstvom sakralnih objekata. Naime, ima 24 crkve i šest samostana. Neke od najpoznatijih šibenskih crkvi su crkva svete Barbare, crkva svetog Ivana, crkva svetog Krševana, crkva svetog Križa, crkva Gospe vanka grada, crkva svetog Duha, crkva svetog Nikole, crkva Uspenie Bogomatere, crkva svetog Grgura, crkva svetog Dominika, Nova crkva, crkva i samostan svetog Frane, crkva i samostan svete Luce i druge. Osim crkvi, Šibeniku se nalazi katedrala svetog Jakova koja je najznačajniji spomenik hrvatske arhitekture 15. i 16. stoljeća.

4.1. Katedrala svetog Jakova

Šibenska katedrala svetog Jakova (slika 3) svjedočanstvo je upornosti, odricanja i vjere generacija Šibenčana. Ona je renesansna i gotička katedrala te se smatra najvrjednijom i najvećom šibenskom građevinom. Izgrađena je u staroj gradskoj jezgri za vrijeme mletačke vlasti, od 1431. do 1536., više od stotinu godina zbog brojnih ratova i bolesti. Za vrijeme Domovinskog rata je teško oštećena, ali unatoč tome je ostala zaštitni znak Šibenika koju je UNESCO 2001. stavio pod svoju zaštitu. Svojim izgledom podsjeća na unikatnu skulpturu, a ne na uporabnu građevinu.

Zbog svojeg jedinstvenog i po mnogo čemu neobičnog izgleda, katedrala svetog Jakova u Šibeniku već je od vremena nastanka privlačila pažnju lokalnih pjesnika i kroničara te usputnih posjetioca i putopisaca.[5] Posebna je po mnogočemu, ne samo u hrvatskom već i u europskom graditeljstvu. Ona je u cijelosti građena od kamena bez vezivnog materijala. Kamen se donosio s Korčule, Raba, Krka i Brača. Ima jedinstven način gradnje, nije zidana već slagana, spajana od gotovih kamenih blokova. Vijenac katedrale svetog Jakova ukrašava 71 kamena glava koje je izgradio njezin najpoznatiji graditelj Juraj Dalmatinac. On je pozvan iz Venecije da dođe u Šibenik nastaviti gradnju katedrale započete 1431. u stilu venecijanske gotike. Do njegova dolaska bili su izgrađeni bočni zidovi, dio pročelja, dva portala, a izgradnjom kapela bio je definiran izgled bočnih brodova. Svojom koncepcijom istočnog dijela crkve, Juraj Dalmatinac je katedrali dao monumentalan oblik.

[5] Marković, Predrag, *Katedrala sv. Jakova u Šibeniku*, Zagreb 2010., str. 25.

Juraj Dalmatinac je izradio najljepše dijelove katedrale: tri apside, stupove s kapitelima kojima se uzdižu nosači kupole, ornamentalni vijenac dvostrukog lišća u središnjoj lađi, sakristiju i krstionicu te vijenac glava što se nižu izvana oko triju apsida.[6] Apside je započeo zidati 1443. kako je zabilježeno na svečanom natpisu koji pridržavaju dva renesansna putta na pilastru uz sjevernu apsidu. Na frizu koji teče oko apsida isklesao je galeriju realističkih portreta tipova ljudi, volumenom i detaljima precizno definirana karaktera i izraza. Na sjevernoj fasadi nalazi se portal ukrašen okvirom od tankih rezbarenih stupića, nazivaju se Lavlja vrata zbog dva kamena lava koji podupiru kipove Adama i Eve. Kupola i svod izgrađeni su od preciznog klesanog kamena bez uporabe vezivnih sredstava. Na kupoli se nalaze likovi svetog Mihovila, svetog Marka i svetog Jakova.

Šibenska katedrala se razlikuje od drugih renesansnih crkava po pročelju koji je u obliku trolista. Na sjevernoj apsidi nalazi se natpis iz 1443. u kojem se spominje pokretač gradnje i biskup Pulšić. Šibenska katedrala nema zvonik, nego kao zvonik joj je služila kula na obližnjim gradskim zidinama.

Slika 3. Katedrala svetog Jakova

Izvor: http://croatia.hr/hr-HR, 24. kolovoza 2016.

[6] Krnić, Alisa, *Šibenik: upoznajte grad i njegovo okolicu*, Zagreb 2013., str. 79.

4.1.1. Unutrašnjost katedrale svetog Jakova

Šibenska katedrala je trobrodna bazilika. Donji dio je izrađen u baroknom stilu, a gornji u renesansom. Prednji dio je podijeljen stupovima koji dijele katedralu na tri lađe od kojih središnja ima visok polukružni kameni svod. Stražnji dio se sastoji od dvije otvorene male galerije i svetišta.

U unutrašnjosti katedrale Juraj Dalmatinac uzdignuo je svetište za šest stepenica i podignuo četiri velika stupa s kapitelima od kovrčava lišća nad kojima je poslije bila podignuta kupola na osmostranu tamburu. Njegovo djelo su i izražajni kipovi Petra i Pavla u tabernakulima na vrhu sjevernog portala, te ležeći kip biskupa Šižgorića. Krstionica katedrale sagrađena je 1443. pod južnom apsidom. Nalazi se u maloj prostoriji koja je bogato ukrašena gotičko-renesansnim ukrasom. Njezin nosač čine skulpture dječaka u pokretu.

U katedrali se nalaze Veliki oltar, oltar svetoga Križa, oltar Tri kralja, oltar svetog Fabijana i Sebastijana, oltar Gospe od Zdravlja, oltar Gospe od Karmela i oltar svetoga Roka. Unutrašnjost katedrale ima visoko uzdignuto svetište, velike kamene svodove, gotičke stupove ukrašene lišćem te se također nalazi nekoliko grobnica šibenskih biskupa.

Okružena gradskom vijećnicom, crkvama, palačama i kneževim dvorom, čini najljepši trg hrvatske urbanističke baštine. Mnogi stručnjaci se slažu da je šibenska katedrala genijalno djelo. Ona objedinjuje graditeljstvo i kiparstvo, kvalitetno je izgrađena, a ujedno lijepa i skladna.[7]

4.2. Stara gradska jezgra

Osim brojnim sakralnim građevinama, katedralom, palačama, portalima i slično, stara šibenska jezgra se ističe ljepotom središnjeg gradskog trga s Gradskom vijećnicom i Kneževom palačom.

[7] Isto, str. 89.

4.2.1. Središnji gradski trg

Središnji gradski trg ili Trg Republike Hrvatske je dugo vremena bio nazivan Plathea Comunis, a kasnije i Gospodski trg. Stoljećima je ovaj trg bio središte javnog i društvenog srednjovjekovnog života. U vrijeme napada mletačke vojske 1378. bio je poprište krvavih borbi Šibenčana. Na tom je trgu 1750. Šibenik dobio prvu kavanu. Njegovo uređenje završeno je u 16. stoljeću. Trg okružuju najposebniji objekti šibenskog graditeljstva: Katedrala svetoga Jakova, Mala loža, Gradska vijećnica, Kneževa i Biskupska palača te sklop kamenih patricijskih palača.

4.2.2. Trg s četiri bunara

U staroj jezgri također se nalazi i Trg s četiri bunara koji je izgrađen 1451. Za mletačke vlasti grad je oskudijevao vodom, te je počela gradnja cisterne koja je opskrbljivala građane četiri i pol stoljeća. Za gradnju četiri bunara zaslužan je Juraj Dalmatinac. Svaki bunar ima krune s grbovima Šibenika i Venecije, a rezervoar cisterne je čvrsto izgrađen. To im je bio glavni izvor vode te im je za vrijeme Drugog svjetskog rata služio i kao sklonište. Danas su vrijedna povijesna atrakcija i mjesto gdje se organiziraju koncerti i izložbe.

4.2.3. Gradska vijećnica

Na središnjem gradskom trgu nalazi se i Gradska vijećnica (slika 4). Podignuta je u razdoblju između 1533. i 1536. u renesansnom stilu. Bila je najugledniji civilni objekt srednjovjekovnog Šibenika. Sastoji se od prizemlja i prvog kata. Prizemlje obuhvaća trijem s devet polukružnih lukova koji se oslanjaju na deset stupova, odakle se prilazilo nekadašnjim uredima komunalne uprave. Na katu je reprezentativna dvorana u kojoj su se sastajala gradska vijeća. Za vrijeme Drugog svjetskog rata vijećnica je bila potpuno razorena tijekom savezničkog zračnog napada. Nakon rata rekonstruirana je u originalnoj formi pod stručnim vodstvom arhitekta Harolda Bilinića, a njezina unutrašnjost je bila opremljena u skladu s novim namjenama građevine. Danas se na katu gradske vijećnice nalazi reprezentativna dvorana u kojoj se sklapaju brakovi, ponekad se održavaju priredbe, a prizemlje je preuređeno u ugostiteljski objekt.

Slika 4. Gradska vijećnica

Izvor: http://croatia.hr/hr-HR, 24. kolovoza 2016.

4.2.4. Kneževa palača

Još jedan od spomenika koji se nalazi u staroj gradskoj jezgri je i Kneževa palača. Ona je dio obalnog obrambenog sustava grada, a izgrađena je u 13. stoljeću. Do danas su sačuvana dva krila nekoć mnogo većeg zdanja u kojem je boravio najviši predstavnik državne vlasti u Šibeniku, gradski knez. Južno krilo palače proteže se uz obalu od četverokutne do poligonalne kule. Četverokutna kula poznata je pod nazivom Kula kneževe palače te je najveći obrambeni objekt na obali, a potječe iz 14. stoljeća. Između nje i Biskupske palače sačuvana su renesansna gradska vrata iz 16. stoljeća. Po sredini prizemlja južnog krila Kneževe palače gotički je prolaz s gradskim vratima nad kojim je gradski grb s likom svetog Mihovila, zaštitnika grada Šibenika. Zapadno krilo Kneževe palače okrenuto je sakristiji i apsidalnim dijelovima katedrale. Na južnom kraju ovog dijela dvoja su vrata jednostavnih kamenih okvira, a između njih niša s baroknom skulpturom gradskog kneza N. Marcella.

God. 1975. dovršena je adaptacija Kneževe palače te je omogućeno suvremeno funkcioniranje muzeja. Muzej grada Šibenika je muzej kompleksnog tipa, a sastoji se od arheološkog, kulturno-povijesnog, etnografskog te odjela novije povijesti. Unutar Muzeja djeluju restauratorska i konzervatorska radionica. Djelatnost Muzeja je prikupljanje, čuvanje, obrada i prezentacija kulturno-povijesne baštine šibenskog kraja. U svojim zbirkama čuva

brojne predmete muzejske vrijednosti značajne za proučavanje šibenske prošlosti od najstarijih vremena do današnjih dana.[8]

4.2.5. Biskupska palača

Biskupska palača je gotičko-renesansni objekt iz druge polovice 15. stoljeća. Brojnim zahvatima na ovoj palači izgubljen je prvobitni izgled, na što nas podsjećaju elementi sačuvani na pročelju i dvorištu. Na pročelju se ističe gotička trifora s grbom biskupa Jurja Šižgorića i gradskog kneza te portal koji je izradio šibenski majstor Andrija Budčić. Kroz portal ulazi se u malo dvorište u čijoj se sredini nalazi bunar.

4.2.6. Mala loža

Mala loža je zgrada u renesansnom stilu izgrađena u 16. stoljeću. Smještena je na istočnoj strani staroga gradskog trga, između šibenske gradske vijećnice i katedrale svetog Jakova. Na zgradi se mogu vidjeli kameni stupovi i lukovi. Danas od ostataka se može vidjeti kameni portal i tri stupa, od kojih se srednji stup naziva još i stup sramote zbog ostataka metala gdje su bili okovi. Služila je kao mjesto odakle su se upućivali sudski pozivi, održavale javne dražbe i služila je kao zatvor gdje su optuženici bili vezani za stup sramote. Prva kavana u Šibeniku je otvorena na ovom mjestu i u nju su zalazili viši slojevi društva.

4.3. Šibenske crkve

4.3.1. Crkva Uspenie Bogomatere

Ova crkva je građena u baroknom stilu između 17. i 18. stoljeća. Na tom su mjestu nekad davno obitavali templari. Do početka 19. stoljeća je bila katolička crkva svetoga Spasa te je pripadala ženskom benediktinskom samostanu, a 1808. ona postaje pravoslavna crkva. U crkvi se nalazi mnogo kulturno-povijesnih i umjetničkih vrijednosti. Čuva se zbirka italo-kretskih ikona, vrijedni crkveni predmeti i bogata knjižnica. Nad pročeljem Uspenie

[8] http://www.muzej-sibenik.hr/hrv/default.asp, 24. kolovoza 2016.

Bogomatere nalazi se barokni zvonik na preslicu koji je izgrađen početkom 18. stoljeća te je djelo domaćeg majstora Ivana Skoka.

4.3.2. Crkva svete Barbare

Crkva je izgrađena u 15. stoljeću u gotičkom stilu, nalazi se u Ulici kralja Zvonimira. Iznad glavnih vrata ističe se gotička niša u kojoj se nalazi se kip svetoga Nikole te je to djelo talijanskog majstora Bonina iz Milana. Na glavnom portalu se nalazi sat s dvostrukim brojevima, jedan od rijetkih u Hrvatskoj. Na sjevernom zidu crkve nalazi se gotički prozor u čijem se donjem dijelu nalazi skulptorski rad koji je kao zavjet 1419. dao izraditi šibenski liječnik Marko. To je jedinstven primjer srednjovjekovnog reljefnog prikaza liječnika na istočnoj obali Jadrana. Unutrašnjost crkve je ukrašena umjetničkim radovima izgrađenim u drvu. Crkva ima pročelje s dva zvonika. Danas je u njoj smješten Muzej crkvene umjetnosti te se u njoj nalazi zbirka crkvene umjetnosti s vrijednim slikarskim i kiparskim djelima iz razdoblja od 14. do 18. stoljeća.

4.3.3. Crkva svetog Ivana

Ova crkva je gotičko-renesansna građevina koja je izgrađena u drugoj polovici 15. stoljeća. Nalazi se na Trgu Ivana Pavla II., a uz crkvu je stubište koje vodi u pjevalište hrama. To stubište je ukrasio šibenski graditelj Ivan Pribislavić. Basreljef, male skulpture svetog Ivana i rad na južnom zidu prizemlja zvonika je izradio renesansni majstor Nikola Firentinac. Na zvoniku se nalazi prvi mehanički javni sat u Šibeniku, nazvan Turski sat. Donesen je iz Drniša nakon što su ga zauvijek napustili Turci. Unutrašnjost crkve se sastoji od jedne prostorije s tri oltara.

4.3.4. Crkva svetog Duha

Crkva je smještena u šibenskoj staroj jezgri, izgrađena po nacrtu Šibenčanina Antuna Nogulovića. Ranobarokna je građevina, sagrađena početkom 17. stoljeća. Ima lijepo oblikovano pročelje s polukružnim zabatom kojim završava pročelje te služi za dekorativnu

funkciju. Posebno se ističe okrugli prozor koji osvjetljava crkvu. Na zapadnoj strani uz crkvu se nalazi stubište s gotičkim stupićima koje vodi na crkveno pjevalište. Iznad ulaznih vrata crkve nalazi se golubica koja je simbol Duha Svetoga.

4.3.5. Crkva svetog Krševana

Crkva svetog Krševana je najstariji sačuvani sakralni objekt u Šibeniku, sagrađena u 12. stoljeću. Prvotno je bila objekt romaničkog stila, a pregradnjom u 15. stoljeću je dobila mnogo karakteristika gotičkog stila. Smještena je u staroj gradskoj jezgri. Crkva je bila nekoliko puta uništena i obnavljana. Uz južni zid crkve je postavljeno do sad najstarije zvono u Hrvatskoj koje je izrađeno 1266. Nakon Drugog svjetskog rata postala je izložbeni prostor Muzeja grada Šibenika, a danas se u njoj nalazi galerija gdje se održavaju samostalne i skupne izložbe likovnih umjetnika.

4.3.6. Crkva Gospe vanka Grada

Crkva Gospe vanka grada podignuta je na mjestu gdje je u srednjem vijeku bilo groblje s crkvicom svete Kuzme i Damjana. God. 1740. dovršena je gradnja nove kamene crkve. Malo kasnije izgrađen je zvonik koji je mostićem spojen s crkvom. Naziv je dobila po tome što se nekad nalazila izvan gradskih zidina. U njoj se nalazi slika Majke Božje koju su donijeli franjevci s otoka Visovca.

4.3.7. Crkva svetog Nikole

Crkva svetog Nikole izgrađena je u 17. stoljeću u baroknom stilu. Nalazi se na obali, a pripadala je bratovštini šibenskih pomoraca i brodograditelja čiji se darovi čuvaju unutra. Na pročelju se nalazi zvonik na preslicu. Unutrašnjost crkve je skromna izgleda te ima oslikani drveni strop s likovima svetaca i portretima donatora. U crkvi se nalaze modeli starih jedrenjaka te grobnica šibenskog graditelja Antuna Nogulovića. Također, tu se nalaze i najstarije orgulje u Hrvatskoj, iz 1564.

4.3.8. Crkva svetog Dominika

Crkva svetog Dominika se nalazi na zapadnom obalnom dijelu grada, na ulazu u najstariji dio grada, Dolac. Do 1910. bila je renesansna sakralna građevina, a nakon pregradnje 1911. dobila je gotičke stilske karakteristike. Crkva je sačuvala renesansni portal ugrađen u zapadnom bočnom zidu. U unutrašnjosti crkve su dva vrijedna drvena oltara te slika Gospe s Djetetom i svetim Vincentom. Također, u unutrašnjosti se nalazi grobnica šibenskog biskupa Arrigonia. Na pjevalištu se nalaze orgulje iz 1818. koje je izradio majstor Gaetano Mascatelli. Crkva je često zatvorena i nije u funkciji.

4.3.9. Crkva svetoga Grgura

Smatra se među najstarijim sakralnim objektima u Šibeniku. Izgrađena je u 14. stoljeću u romaničko-gotičkom stilu. Nalazi se u Ulici Jurja Dalmatinca, jednom od najstarijih i najužih ulica grada. rijetkost je što se na ulazu u crkvu nalazi mali atrij. Iz crkve potječe najstarije zvono šibenskih crkava. Nakon preuređenja, Muzej grada Šibenika postavio je u crkvi stalnu tematsku izložbu „ Juraj Dalmatinac i njegovo djelo izvan Šibenika“.[9]

4.3.10. Crkva svetog Križa

Crkva svetog Križa je simbol najstarijeg dijela Šibenika. Nalazi se između dvostrukog bedema, između kamenih kuća i iznad uskih stepenastih ulica. Izgrađena je početkom 17. stoljeća, u ranobaroknom stilu. Gradnju crkve pokrenula je bratovština svetog Marka čijom su zaslugom 1776. nabavljene orgulje. Izgrađena je od bijelog tesanog kamena, ima i renesansno pročelje ukrašeno rozetom na kojoj je uklesano dvanaest medaljona dvanaestorice apostola. Unutrašnjost čine tri kapele s tri oltara. Glavni oltar je oltar svetog Križa, gdje je pohranjeno čudotvorno raspelo.

[9] Žilić, Jura, *Šibenik: rivijera i arhipelag,* Zagreb 2008., str. 37.

4.3.11. Nova crkva

Izgrađena je krajem 15. stoljeća u renesansnom stilu. Ime je dobila po tome jer je za vrijeme njezine gradnje unutar gradskih zidina već bilo šesnaest crkava.[10] Zvonik crkve je izgradio poznati graditelj Ivan Skoko u 18. stoljeću. Kao jedan od graditelja spominje se i Nikola Firentinac čija su djela kamena skulptura „Pieta“ i reljef „Skidanje Krista s križa“ koji su uklesani u donjem dijelu zvonika. Ima pročelje sa zanimljivim portalom, te gornje zidove ukrašene fresco slikarijama šibenskih slikara iz prve polovice 17. stoljeća.

4.3.12. Crkva i samostan svete Luce

Crkva svete Luce izgrađena je u prvoj polovici 17. stoljeća. U njoj se nalazi kip Bogorodice s Djetetom iz 13. stoljeća od pečene gline. Samostan svete Luce je ženski benediktinski samostan koji je izrađen 1639. U njegovom dvorištu se nalazi kameni zdenac koji je služio za opskrbu vodom. Samostan posjeduje vrijedne umjetničke predmete kao što je primjerice, drveno gotičko raspelo s crvenom pozadinom iz 15. stoljeća.

4.3.13. Crkva i samostan svetog Frane

Crkva svetog Frane je izgrađena u drugoj polovici 14. stoljeća te se nalazi se u blizini gradskog parka. Tu se nalazi svetište prvog hrvatskog sveca Nikole Tavelića. Crkva je izgrađena u gotičkom stilu bez dekorativnih elemenata. Na pročelju je glavni ulaz s jednostavnim kamenim okvirom gotičkog oblika, a s desne strane ulaza se nalazi barokni kameni spomenik. U unutrašnjosti crkve se nalaze slike koje prikazuju scene iz života svetog Frane i likove njegovih sljedbenika. Crkva je vrlo prostrana, ima pet mramornih te četiri drvena oltara. Bogata je pergamentima i vrijednim crkvenim predmetima. U njoj se nalaze orgulje, najpotpunije očuvano djelo Petra Nakića.

Samostan svetog Franje nalazi se južno od crkve. Kroz stoljeća više puta obnavljan i dograđivan, a njegovi počeci datiraju iz 14. stoljeća. Ovaj samostan je imao vrlo važnu ulogu u očuvanju spomeničke baštine grada Šibenika i njegovanju hrvatskog jezika. U njemu su se stoljećima prikupljale kulturno-povijesne i umjetničke vrijednosti te se danas u njemu čuvaju

[10] Krnić, Alisa, *Šibenik: upoznajte grad i njegovo okolicu*, Zagreb 2013., str. 49.

dokumenti važni za proučavanje franjevačkog reda, velikaške obitelji Šubić i grada Šibenika. Samostan ima knjižnicu u kojoj se čuva zbirka od 140 inkunabula. Najposebnija je Šibenska molitva, koja je jedan od najstarijih hrvatskih jezičnih i književnih spomenika, napisan latinicom.

5. Fortifikacijski spomenici grada Šibenika

Šibenik je imao važno vojnostrateško značenje zbog svojeg smještaja te je iz tog razloga najvažniji cilj bio obrambeni sustav grada. Podizali su i jačali gradske bedeme, kule i tvrđave koje su vrijedan dio graditeljske baštine Šibenika. Bedemi i kule su srušeni tijekom 19. stoljeća, dok su najsačuvaniji dio fortifikacijskih spomenika tvrđave. Šibenik ima četiri tvrđave, a to su tvrđava svetog Mihovila, tvrđava Barone, tvrđava svetog Nikole i tvrđava svetog Ivana. U raznim povijesnim razdobljima šibenske tvrđave su iz raznih razloga razrušene te ponovno obnavljane. Postanak Šibenika je u neposrednoj vezi s izgradnjom kaštela svetog Mihovila na brdu iznad grada. Kaštel je izgrađen radi kontrole i obrane ulaska u Šibenski zaljev i kanjon rijeke Krke.[11]

5.1. Tvrđava svetog Mihovila

Tvrđava sv. Mihovila (slika 5) je simbol grada Šibenika. Izgrađena je na strmom brdu na visini od 70 metara, iznad stare gradske jezgre, do koje se dolazi strmim ulicama i stubama, i s nje se pruža prekrasan pogled na grad, Šibenski zaljev i otoke. Najstarija i najpoznatija je obrambena građevina u Šibeniku. Prvi put se spominje u povijesnim dokumentima na prijelazu iz 11. u 12. stoljeće. Pretpostavlja se da je služila kao baza za gusarenje koje je tada bilo jako rašireno na istočnoj obali Jadrana.

Tvrđava je smještena na strateški iznimno povoljnom položaju, na pola puta između antičkih središta Zadra i Splita, u zaštićenom ušću rijeke Krke te u blizini svih važnijih prometnih putova u Dalmaciji. Ima izuzetno značenje za povijest i urbani razvoj Šibenika. Originalno je sagrađena kao osmatračnica Šibenskog zaljeva i ušća Krke te kao sklonište za lokalno stanovništvo. Tijekom srednjeg vijeka postala je izvorišna točka obrambenog fortifikacijskog sustava zidina i tvrđava grada Šibenika.[12] Ima visoke zidove s otvorima za oružje. Arheološka istraživanja unutar nje pokazala su da se na tom prostoru živjelo još u prapovijesti i antičko doba.[13]

[11] Ćuzela, Josip, *Šibenski fortifikacijski sustav*, Šibenik 2015., str. 10.
[12] http://svmihovil.sibenik.hr/, 24. kolovoza 2016.
[13] Žilić, Jura, *Šibenik: rivijera i arhipelag,* Zagreb 2008., str. 40.

Postoje brojni arheološki nalazi koji govore o važnosti tvrđave svetog Mihovila, primjerice prapovijesna sjekirica, rimske koštane igle te srednjovjekovna keramika. Tvrđava je nekoliko puta razarana i obnavljana te je sačuvana u obliku nepravilnog četverokuta. Znatna oštećenja zidova dogodila su se 1663. i 1752. od eksplozija barutane koja je bila smještena unutar tvrđave. Danas najstariji sačuvani dio tvrđave je istočni zid koji potječe iz 13. stoljeća. Veći dio tvrđave, kao što su ostali zidovi, pretprostori, dvostruki bedemi, sagrađeni su u 15. stoljeću.

Tvrđava ima tek nekoliko dijelova iz kojih se vide stilske karakteristike pojedinih razdoblja. Sačuvane su dvije kvadratne kule na istočnom zidu te dvije poligonalne na sjevernom. Na zidovima se nalaze brojni grbovi te se iznad luka vrata nalazi grb koji pripada venecijanskoj obitelji Dolfin. Dio fortifikacijskog kompleksa tvrđave čine dvostruki bedemi koji se spuštaju izravno prema moru niz strmu liticu. Bedemi su služili za povlačenje ili opskrbu vojne posade tvrđave u slučaju opsade neprijatelja ili pobune građana. Danas je ostao samo dio bedema. Tvrđava ima dva ulaza. Glavni ulaz nalazi se na istočnoj strani te su ulazna vrata izgrađena u gotičkom stilu.

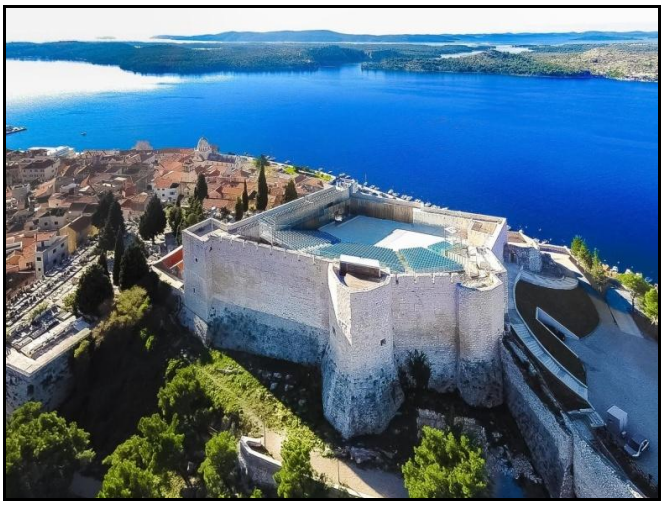
Tvrđava je poznata i pod nazivom tvrđava sveta Ana, zbog istoimene kapelice koja se nalazi na starom gradskom groblju u blizini tvrđave. Na groblju su pokopani šibenski gradski velikani, a njihove grobove krase lijepe skulpture. Na tvrđavi se nekoć nalazila najstarija crkva u Šibeniku.

Tvrđava duguje ime crkvi svetog Mihovila koja se od 12. stoljeća nalazila unutar njenih zidova. Crkva nije sačuvana, ali je tvrđava zadržala ime ovog sveca koji je vrlo rano postao i zaštitnik grada Šibenika. Dan svetog Mihovila se slavi 29. rujna, što je u povijesti bio vrlo važan dan. Tog datuma su se u gradsko vijeće primali novi članovi, oslobađali zatvorenici, prekidalo trgovanje i održavale su se pučke fešte.

Tvrđava svetog Mihovila prepoznatljivi je simbol grada Šibenika te kao takva, zajedno s cijelim fortifikacijskim sustavom grada, ima iznimno kulturno-povijesno i prostorno-urbanističko značenje te predstavlja značajnu arhitektonsko-graditeljsku baštinu Dalmacije i Hrvatske.[14]

[14] http://svmihovil.sibenik.hr/, 24. kolovoza 2016.

Slika 5. Tvrđava svetog Mihovila

Izvor: http://sibenik-info.hr/tvrdava-sv-mihovila/, 24. kolovoza 2016.

5.2. Tvrđava svetog Nikole

Tvrđava sv. Nikole (slika 6) izgrađena je sredinom 16. stoljeća na otočiću na ulazu u kanal sv. Ante. Izgrađena je zbog obrane od turskih napada koji su dolazili s morske strane te je jedna od najjačih pomorskih fortifikacijskih objekata na Jadranu. Sazidana je prema nacrtima mletačkog vojnog graditelja Michielea Sammichellija. Izgrađena je od velikih kamenih blokova iznad kojih je postavljena opeka koja se dovozila iz Venecije. Obranu grada s mora su pojačavale dvije kule u Šibenskom kanalu na ulazu u luku, koje više ne postoje. Ulazna vrata tvrđave bila su okrenuta prema Šibeniku i smatraju se najvrjednijim arhitektonskim detaljem.

Slika 6. Tvrđava svetog Nikole

Izvor: http://www.sibenik.in/, 26. kolovoza 2016.

5.3. Tvrđava svetog Ivana

Tvrđava sv. Ivana nalazi se na sjevernoj strani povijesne gradske jezgre, na brdu visokom 115 metara. Ime je dobila po kapelici koja se nekoć nalazila na tom mjestu. Gradili su je Šibenčani, a njena gradnja je završena 1646. te je njezin tlocrt u obliku zvijezde. Na sjevernoj strani je ojačana visokim zidanim nasipom. U 17. stoljeću je s tvrđave obranjen grad od napada Turaka. Nakon prestanka turske opasnosti, veći dio zida je uklonjen u 19. stoljeću i upotrijebljen za gradnju novih kuća.

5.4. Tvrđava Barone

Tvrđava Barone (slika 7) nalazi se brdu Vidakuša, 80 metara nad gradom Šibenikom. Izgrađena je 1646. S trima ostalim šibenskim tvrđavama čini jedinstven obrambeni sustav koji je stoljećima štitio grad od neprijatelja. Tvrđava danas predstavlja iznimnu spomeničku vrijednost.

Slika 7. Tvrđava Barone

Izvor: http://www.historiografija.hr/, 26. kolovoza 2016.

Prije gradnje tvrđave Barone, Šibenik su od napada neprijatelja štitile gradske zidine i tvrđava svetog Mihovila. Ti obrambeni objekti nalazili su se u lošem stanju te su bili niži od okolnih brda i zbog toga su bili ranjivi na topovsku paljbu. Bilo je potrebno izgraditi nove tvrđave. God. 1645. izbija Kandijski rat između Venecije i Osmanskog Carstva. Nakon prvih uspjeha osmanske vojske, na zahtjev Šibenčana da ih Venecija zaštiti, ratno vijeće im odbija dati pristanak, ali im ne zabranjuje gradnju. Dana 1. kolovoza 1646. kreće gradnja tvrđave

Barone, uz sudjelovanje i na trošak svih građana te već nakon manje od dva mjeseca Šibenik je bio spreman za obranu od Osmanskog Carstva.

Tvrđava Barone je napravljena u obliku nepravilne zvijezde. Projekt tvrđave napravio je inženjer iz Genove fra Antonio Leni, a radove je organizirao i nadzirao njemački plemić u službi Venecije, zapovjednik obrane Šibenika, barun Christoph Martin von Degenfeld.

Nakon što je prestala osmanska opasnost, tvrđava se loše održavala te su originalni objekti s vremenom razrušeni ili propali. Tvrđavu i dio okolnog područja početkom 20. stoljeća otkupio je grad Šibenik te je na njoj izgrađen objekt koji je najprije služio kao meteorološka stanica, a potom kao ugostiteljski objekt koji je kasnije prestao s radom.[15] Danas tvrđava služi kao izletište i vidikovac.

[15] http://www.barone.hr/, 25. kolovoza 2016.

6. Zaključak

Od svih gradova koji se nalaze na hrvatskom Jadranu, Šibenik se ističe svojim jedinstvenim i slikovitim položajem. On je danas glavni grad Šibensko-kninske županije te ujedno i njezino glavno kulturno i administrativno središte.

Grad Šibenik se prvi put spominje 1066. u darovnici hrvatskog kralja Petra Krešimira IV. Budući da je te godine kralj boravio u gradu, Šibenik je u to vrijeme bio značajno naselje. Budući da ne postoje materijalni ostaci iz 11. i ranijih stoljeća, o točnom vremenu nastanka naselja ne zna se ništa.

Tijekom povijesti grad je bio pod vladavinom mnogih naroda koji su ostavili trag. Trag je ostavljen u graditeljstvu, tako da je grad bogat kulturnim spomenicima, čije su građevine poznate u cijelom svijetu. Jedan od simbola grada te najznačajniji spomenik u gradu je katedrala svetog Jakova. Izgrađena je za vrijeme 15. i 16. stoljeća te je posebna građevina ne samo u hrvatskom već i u europskom graditeljstvu jer je u cijelosti građena od kamena.

Također, vrijedan dio graditeljske baštine Šibenika su fortifikacijski spomenici, odnosno četiri šibenske tvrđave. Budući da je Šibenik u 11. stoljeću bio jedan od kraljevskih gradova, pretpostavlja se da je bio fortificiran. U to vrijeme je bio izgrađen kaštel svetog Mihovila koji je najstarija i najpoznatija je obrambena građevina u Šibeniku.

Šibenik je destinacija kulturnog turizma, prvenstveno zbog katedrale koja privlači posjetioce iz cijelog svijeta, a ujedno se nalazi i pod UNESCO-vom zaštitom. Svi spomenici koji se nalaze u ovom gradu svjedoče o njegovoj bogatoj prošlosti te su dokaz da je Šibenik grad bogate duhovne i materijalne kulture.

Sažetak na hrvatskom jeziku:

Šibenik je smješten u središnjem dIjelu hrvatske obale Jadrana, te je sjedište Šibensko-kninske županije koja se nalazi u sjevernoj Dalmaciji. Prvi se put spominje u darovnici hrvatskog kralja Petra Krešimira IV. te je u to vrijeme Šibenik bio važan grad u okviru srednjovjekovne hrvatske države. Šibenik je dobio status grada 1298., kada je papa Bonifacije VIII. izdao bulu kojom je grad dobio vlastitu biskupiju. Tada se Šibenik izjednačio sa svim drugim dalmatinskim gradovima te mu je to omogućilo slobodniji napredak.

U 15. stoljeću Šibenik pada pod vlast Venecije te ostaje pod njezinom vladavinom četiri stoljeća. Godine 1645. javlja se mletačko-turski rat koji traje sve do 1669. Mlečani su se uspjeli oduprijeti turskim napadima te je potpisan mir u Srijemskim Karlovcima kojim je zauvijek nestala turska opasnost za Šibenik.

Godine 1797. dolazi do sloma mletačke državne vlasti te Šibenik dolazi pod vlast Habsburške Monarhije. Porazom Austrije u ratu s Francuskom završena je njezina vlast u Dalmaciji, te Šibenik pada pod francusku vlast. Ona je trajala od 1806. do 1813., nakon toga Šibenik opet dolazi pod austrijsku vlast koja traje do kraja Prvog svjetskog rata.

Nakon Drugog svjetskog rata Šibenik je u sklopu Jugoslavije te se tijekom tog razdoblja grad širi te počinje razvoj turizma. Šibenik obiluje bogatstvom spomenika, a jedan od najznačajnijih spomenika u gradu jest katedrala svetog Jakova. Ona se gradila više od stotinu godina te se danas nalazi pod UNESCO-vom zaštitom.

Osim katedrale, grad ima povijesnu jezgru u kojoj se ističe središnji gradski trg na kojem se nalazi mnogo spomenika. Šibenik je grad u koji obiluje sakralnim spomenicima, ima 24 crkve i šest samostana.

Vrijedan dio graditeljske baštine Šibenika su, osim sakralnih spomenika, i fortifikacijski objekti. Najsačuvaniji dio fortifikacijskih spomenika su tvrđava svetog Mihovila, tvrđava svetog Nikole, tvrđava svetog Ivana i tvrđava Barone. One su se podizale kako bi štitile grad od napada.

Sakralni i fortifikacijski spomenici predstavljaju značajnu arhitektonsko-graditeljsku baštinu Hrvatske te svjedoče o bogatoj prošlosti grada Šibenika.

Summary on English:

Šibenik is located in the central part of the Croatian Adriatic coast, and it is the centre of the Šibensko-Kninska County in northern Dalmatia. The town was first mentioned in the Deed of the Croatian King Petar Krešimir IV. At the time Šibenik was an important town in the context of the medieval Croatian state. It became a municipality in 1298 when Pope Boniface VIII issued a Bull by which the town was given its own diocese. Šibenik caught up with the other Dalmatian towns and its faster progress was enabled.

In the 15th century Šibenik came under the rule of Venice and remained under its rule for four centuries. In 1645 The Fifth Ottoman (Turkish) Venetian war broke out which lasted until 1669. Venetians managed to resist Turkish attacks and signed peace treaty in Karlowitz (Srijemski Karlovci) which eliminated Turkish threat to Šibenik forever.

In 1797 there was the downfall of the Venetian Republic and Šibenik came under the rule of the Habsburg Monarchy. The defeat of Austria in the war with France ended its rule in Dalmatia, and Šibenik fell under French rule. It lasted from 1806 to 1813 when Šibenik once again came under the Austrian rule which lasted until the end of World War I.

After World War II Šibenik became a part of Yugoslavia and during that period the town expanded and development of tourism began. Šibenik is rich in monuments and one of its most important monuments is the Cathedral of St. James. It was built over a century long period .Today the Cathedral is under UNESCO's protection.

In addition to the cathedral the town has a historical nucleus, the heart of which is the central town square with a multitude of monuments. Šibenik is a town which abounds in sacral monuments, 24 churches and six monasteries.

Significant part of the architectural heritage of Šibenik , apart from sacral monuments, are fortifications. Best preserved fortification monuments are St. Michael’s Fortress, the Fortress of St. Nicholas, St. John's Fortress and Fortress Barone. They were built in order to protect the town from enemy attacks.

Both sacral and fortification monuments represent an important architectural and construction heritage of Croatia and bear witness of the rich history of Šibenik.

Sažetak prevela: Saša Bertanjoli-Marku, prof. engleskog jezika

Literatura:

- Ćuzela, J., 2015., *Šibenski fortifikacijski sustav*, Gradska knjižnica Juraj Šižgorić
- Grubišić, S., Knežević-Grubišić, M., 2006., *Šibenik,* Turistička naklada
- Krnić, A., 2013., *Šibenik: upoznajte grad i njegovu okolicu*, V.B.Z.
- Marković, P., 2010., *Katedrala sv. Jakova u Šibeniku*, Naklada Ljevak
- Žilić, J., Pek, D., Kozina, F., 2008., *Šibenik: rivijera i arhipelag,* Naša djeca

Izvori:

- http://www.sibenik-tourism.hr/hr/opcenito, 24. VIII. 2016.
- http://www.muzej-sibenik.hr/hrv/o_muzeju.asp, 24. VIII. 2016.
- http://svmihovil.sibenik.hr/?stranice=povijest-i-bastina&id=2, 24. VIII. 2016.
- http://www.barone.hr/stranice/povijest-i-bastina/4.html, 25. VIII. 2016.